

Sosiaalialan ammattijärjestö Talentia ry haluaa tuoda esille keskeiset huomiot varhaiskasvatuslain muutoksesta.

Talentia kannattaa esityksen tavoitteita, joilla on tarkoitus vahvistaa varhaiskasvatuksessa olevan lapsen oikeutta tarvitsemaansa tukeen sekä selkiyttää varhaiskasvatuksessa annettavan tuen rakennetta. Talentian pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuspalveluiden piirissä lapsi ja perhe saa tukea ajoissa ja näin voidaan estää ongelmien paheneminen. Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Yhtenä varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä.

Varhaiskasvatuslaissa säädettäisiin lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen, annettavasta tuesta ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista, hallintopäätöksen antamisesta sekä muutoksenhausta. Uusia tukimuotoja ei esitetä, vaan käytössä olevien keinojen suunnitelmallisempaa hyödyntämistä. Näin esitys on lähinnä rakenteellinen uudistus, jolloin edelleen käytännöt tuen sisällöissä voisivat poiketa toisistaan eri kunnissa.

Esityksessä kuvattu monialainen yhteistyö esim. sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tarkoittaisi edelleen varhaiskasvatuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden varhaiskasvatuksen ammattilaisille antamaa lapsen tukeen liittyvää konsultaatiota ja ohjausta eikä välttämättä omassa lapsiryhmässä toteuttavaa hyvinvoinnin jatkuvaa ja säännöllistä tukea, mikä ei tue esityksessä mainittujen inklusiivisten periaatteiden toteutumista.

Kuntien ratkaistavaksi jää se, miten lapsen tarvitsema tuki järjestetään sekä se, miten yleiskatteellinen valtionosuus kohdennetaan. Tällöin ei ole mahdollista varmistaa yhdenmukaista laatua varhaiskasvatuksessa, kun otetaan huomioon se, että varhaiskasvatuksen laatuun tosiasiaassa vaikuttavat olennaisesti käytettävissä oleva henkilöstö ja sen osaaminen sekä lisäksi se, miten varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja sisältöjä käytännössä toteutetaan.

Perustuslakivaliokunta on jo aiemmin kiinnittänyt huomiota siihen, että varhaiskasvatusta koskevaa sääntelyä on ensisijaisesti arvioitava perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettuna sosiaalipalveluna. Valiokunnan mukaan tämä lähtökohta ei ole muuttunut, vaikka lainsäädännössä varhaiskasvatusta käsitellään terminologisesti päivähoiton asemesta varhaiskasvatuksena ja se on hallinnollisesti siirretty sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle, sillä perustuslain terminologia on autonominen suhteessa tavallisessa lainsäädännössä tehtäviin luokitteluihin. Varhaiskasvatus toteuttaa valiokunnan näkemyksen mukaan perustuslain 19 §:n 3 momentissa asetettua velvollisuutta turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä sekä tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. (PeVL 17/2018 vp.)

Koronakriisin myötä on entistä enemmän tullut esille, että hyvinvointi ja oppiminen kulkevat käsi kädessä. Hyvinvoinnin perusta rakentuu lapsuudessa. Lasten ja nuorten suotuisten kasvuedellytysten

tukeminen on lähtökohtana pitkäjänteiselle hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyölle. Siksi on tärkeää, että esityksessä tuotaisiin selkeästi ilmi se, miten varhaiskasvatusikäisten oikeutta hyvinvoinnin tukeen vahvistetaan. Esityksen mukaan annettava tuki tarkoittaisi pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia järjestelyjä.

Uusi varhaiskasvatustalaki (540/2018) ja varhaiskasvatusasetus (753/2018) tulivat voimaan 1.9.2018. Lain tavoitteena on selkiyttää eri tiede- ja osaamistalustasta tulevan henkilöstön tehtäviä ja tätä tukee myös uudet tehtävänimikkeet (mm. varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen sosionomi). Samalla pyritään turvaamaan moniammatillinen yhteistyö niin, että eri koulutustalustoista tulevia ammattilaisia on kaikissa päiväkodeissa ja että uudet tehtävänimikkeet toisivat paremmin esiin henkilöstön moniammatillista osaamista.

Tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa toteuttavia hyvinvointia tukevia muita järjestelyjä ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio. Lapsen tuki voi edellyttää henkilöstön erityispedagogisen tai sairaanhoidollisen osaamisen vahvistamista tai monialaista yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2018.)

Varhaiskasvatuksen järjestämisen periaatteena on inklusiivisuus. Hallituksen esityksen mukaan inklusiioon liittyy varhaiskasvatuksen järjestämisen paikka, lähipalveluperiaate eli se, että tuki toteutetaan siellä missä lapsi olisi muutenkin, mutta myös mm. varhaiskasvatuksen järjestämisen edellytykset ja toiminnan lopputulos, jossa tavoitteena on lapsen sosiaalinen ja moninainen osallisuus, sitoutuneisuus ja oppiminen. Inklusiivisten periaatteiden mukaisesti jokaisella lapsella on lähtökohtaisesti oikeus lähipalveluna ja omassa lapsiryhmässään toteutuvaan varhaiskasvatukseen ja siellä toteutuvaan kehityksen ja oppimisen sekä hyvinvoinnin tukeen.

Kuitenkin esityksessä edelleen monialainen yhteistyö esim. sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tarkoittaisi varhaiskasvatuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden varhaiskasvatuksen ammattilaisille antamaa lapsen tukeen liittyvää konsultaatiota ja ohjausta, ei välttämättä omassa lapsiryhmässä toteuttavaa hyvinvoinnin jatkuvaa ja säännöllistä tukea.

Opetus- ja kulttuuriministeriön alainen Varhaiskasvatuksen koulutuksen kehittämisfoorumi on todennut kehittämisohjelmassaan (OKM 2021:3), että varhaiskasvatuksessa lapsille ja lapsiperheille annettava tuki on laaja, jossa tarvitaan sosiaalipoliittiselle, kasvatuspsykologiselle, pedagogiselle ja erityispedagogiselle tietoperustalle rakentuvaa osaamista.

Lapsen tuen tarpeen arvioinnissa tulee aikaisempaa laajemmin hyödyntää varhaiskasvatuksen henkilöstön monialaista osaamista. Tämä vahvistaisi varhaiskasvatuksen inklusiion periaatetta: oikea-aikainen tuki toteutetaan osana lähipalvelua. Varhaiskasvatuksen sosionomi on työyhteisössä sosiaalialan asiantuntijana. Hyvinvointia tukevien järjestelyjen osalta varhaiskasvatuksen sosionomi voi ohjata ja konsultoida muuta varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista tulee hyödyntää lapsen varhaiskasvatussuunnitelman valmistelussa ja laadinnassa lapsen sosiaalisen kasvun ja sen myötä lapsen hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta. Näin voidaan vahvistaa lapsen ja perheen varhaisen tuen oikea-aikaisuutta perheiden palveluiden näkökulmasta. Edellä mainittu varhaiskasvatuksen koulutuksen kehittämisfoorumin linjasi varhaiskasvatuksen eri tutkintokoulutusten yhteistä ja eriytynyttä osaamista. Varhaiskasvatuksen sosionomin eriytyneiksi osaamisvaatimuksista tunnistettiin mm. - tuntee ja tunnistaa lasten ja perheiden hyvinvointiin ja

voimavaroihin vaikuttavia tekijöitä sekä osaa vahvistaa lasten ja perheiden hyvinvointia ja voimavaroja. - tuntee lasten ja perheiden hyvinvoinnin varmistavat palvelut ja tukitoimet, tunnistaa näiden tarpeen ja osaa ohjata lapsia ja perheitä tarvittavien palvelujen ja tukitoimien piiriin. - osaa vastata lapsiryhmän osalta erityisesti perhetyön ja ehkäisevän lastensuojelutyön suunnittelusta, toteuttamisesta ja kehittämisestä. - osaa toimia varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveystalveluiden yhteistyössä ja - osaa tukea ja ohjata lapsiryhmän henkilöstöä sosiaali- ja terveystalveluiden, erityisesti perhetyön ja ehkäisevän lastensuojelun tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Lisätietoja:

Marjo Katajisto

erityisasiantuntija

marjo.katajisto@talentia.fi